

11.11.2020

VN/25362/2020

Viranomaisyhteistyö koronavirusepidemian torjunnassa rajanylityspaikoilla syksyllä 2020

Terveysviranomaisten toimivalta, keskinäiset suhteet ja toimivalta voimassa olevan lainsäädännön valossa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Ohjaus ja asiantuntijatuki

Tartuntatautilain 7 §:n mukaisesti tartuntatautiin torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, joka tukee asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja aluehallintovirastoja, ylläpitää tartuntatautiin torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjaa ja tukee tartuntatautiin torjuntatyötä kunnissa, sairaanhoitopiirien kuntayhtymissä ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä.

Tämän tehtävänsä mukaisesti THL:n vastuulla on asiantuntemuksensa nojalla arvioida maahan saapuvien asettamaa tartuntatautiriskiä sekä tukea ja ohjata muiden terveystoimien toimintaa näiden riskien edellyttämässä toimenpiteissä. THL:n tulee tuottaa tietoa riskien vakavuudesta, luonteesta sekä arvioida tarpeet riskien torjumiseksi tarpeellisista tartuntatautilain mukaisista toimenpiteistä, samoin kuin näiden toimenpiteiden tilannekohtaisessa harkinnassa käytettävän lääketieteellisen harkinnan kriteereistä.

Konkreettisesti tämä edellyttää mm. arviota siitä, mistä lähtömaista Suomeen saapuvien osalta on rajanylityspaikalla noudatettava korostettuja tartuntatautiin torjuntatoimenpiteitä, kuten maahan saapuvien testausta ja mahdollisia karanteenitoimenpiteitä. Samoin edellytetään ohjausta ja suositusta siitä, mitä toimenpiteitä rajanylitystilanteessa olisi syytä toteuttaa kussakin riskitilanteessa.

Lakisääteiset toimenpiteet perustuvat vapaaehtoiseen testaukseen, mahdollisesti pakolliseen testaukseen, todettujen tartuntaketjujen jäljitykseen, karanteeniin sekä eristämiseen. Muut toimenpiteet ovat ohjauksellisia, ja perustuvat esimerkiksi omaehtoiseen karanteenisuositukseen sekä muihin tartuntojen leviämistä ehkäiseviin suosituksiin. Kunkin toimenpiteen osalta tulee luoda arviointikriteerit sille, minkä tyyppisissä tapauksissa toimenpidettä käytetään.

Muut terveystoimijat, eli aluehallintovirastot, sairaanhoitopiirit ja muut kuntayhtymät sekä kunnat soveltavat tätä ohjausta ja suosituksia oman toimivaltansa mukaisessa toiminnassa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

02951 63415
+358 2951 63415

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Aluehallintovirasto

Valvonta ja eräät määräykset

Tartuntatautilain 8 §:n mukaisesti aluehallintovirasto sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan. Aluehallintovirasto valvoo torjuntatyön säännösten mukaista toteuttamista.

Lisäksi viraston toimivaltaan kuuluu eräiden päätösten tekeminen. Lain 15 §:n nojalla aluehallintovirasto voi määrätä järjestettäväksi toimialueensa jollakin paikkakunnalla tai tietyssä työpaikassa, laitoksessa, kulkuneuvossa tai vastaavassa paikassa oleskeleville terveystarkastuksen, jos tarkastus on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi tarpeen. Edelleen lain 16 §:n nojalla aluehallintovirasto voi päättää, että terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Aluehallintoviraston pääasiallinen tehtävä on siis valvoa sitä, että sairaanhoitopiirit, muut kuntayhtymät ja kunnat noudattavat tartuntatautilain mukaisia velvollisuuksiaan rajanylityspaikkojen tartuntatorjunnassa THL:n antaman sisältöohjauksen mukaisesti. Virasto itse ei ole tartuntatautien torjuntaa sisällöllisesti ohjaava viranomainen. Valvontatehtävään kuuluu kuitenkin velvollisuus ohjata valvottavia sen suhteen, mitä lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja THL:n sisältöohjaus edellyttävät. Tämä koskee myös muun soveltuvan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön sisältöä.

Viraston toimivaltaan kuuluu myös rajanylityspaikoilla tehdä päätöksiä testauksesta, mikäli päätösten lakisääteiset edellytykset täyttyvät. Mikäli kunta tai kuntayhtymä ei järjestä testausta ja virasto THL:n ohjaukseen nähden arvioi testauksen tarpeelliseksi, virasto voi määrätä testauksen suoritettavaksi. Lisäksi, mikäli se on yksittäistapauksessa välttämätöntä, virasto voi määrätä henkilölle testaukseen osallistumisen pakolliseksi.

Kunnat ja sairaanhoitopiirit

Sairaanhoitopiirin vastuulla on tarkentaa alueen epidemiologisen tilanteen kuvaa ja tehdä johtopäätökset siihen sekä THL:n tietoon ja ohjeistuksiin pohjaten. Sairaanhoitopiirin tulee sen mukaisesti tarkemmin ohjeistaa alueensa kuntia toimenpiteiden sisällössä ja toteuttaa ne kuntien kanssa sovittavalla työnjaolla. Sairaanhoitopiirin tulee myös asiantuntemuksensa mukaisesti huolehtia alueensa tartuntatautien torjuntatoimenpiteiden sisällöllisestä yhteensopivuudesta.

Vastuu konkreettisten toimenpiteiden järjestämisestä ja suorittamisesta rajanylityspaikalla on alueen kunnalla sen mukaisesti, kuin lainsäädäntö ja THL:n sen mukaisesti antama sisältöohjaus sekä kunnan suorittama lain mukainen harkinta edellyttävät. Sairaanhoitopiirin kanssa on sovittava mahdollisesta yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovituksesta. Sairaanhoitopiiri voi sovitun mukaisesti osallistua jäljempänä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Jatkotoimenpiteiden (esim. mahdolliset velvollisuudet karanteenin tai eristyksen toteuttamisessa) toimivallan henkilöllinen soveltamisala määräytyy asiaa koskevan julkisen terveydenhuollon järjestämistä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Ennaltaehkäisevä tartuntatautien torjuntatyö

Kunnalla on lain 9 §:n nojalla pääasiallinen vastuu tartuntatautien ehkäisystä. Tähän tehtävään kuuluu mm. alueella yleisen informaatio-ohjauksen antaminen väestölle sekä tarkemman sisältöohjauksen antaminen väestölle ja muille toimijoille sovellettaessa lain mukaisia toimenpiteitä. Tähän tehtävään kuuluu myös informaation tuottaminen ja jakaminen rajanylityspaikoilla.

Testauksen järjestäminen

Kunnan toimitilin tai sen määräämä kunnan terveydenhuollon ammattihenkilö voi päättää järjestää kunnassa koronavirustaudin testaukset (terveystarkastus) tartuntatautilain 14 §:n nojalla Suomeen saapuville henkilöille. Tämä koskee vain vapaaehtoisia testauksia.

Lisäksi kunnan on järjestettävä aluehallintoviraston mahdollisesti lain 15 §:n mukaisesti määräämät tarkastukset sekä suoritettava viraston mahdollisesti lain 16 §:n nojalla määräämät tarkastukset.

Jäljitys

Tartuntatautilain 23 §:n nojalla kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri selvittää paikallisia epidemioita ja tekee tartunnan jäljitystä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri ohjaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueella epidemioiden selvitystä ja tartunnan jäljittämistä sekä toteuttaa laajalle levinneen epidemian selvittämistä yhteistyössä kuntien kanssa.

Karanteeni

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tartuntatautilain 60 §:n mukaisesti päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillylle tartuntataudille. Kullekin henkilölle on tehtävä yksilöllinen päätös karanteenista valitusosoituksineen.

Eristäminen

Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön eristämisestä terveydenhuollon toimintayksikköön enintään kahden kuukauden ajaksi, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen ja jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä. Päätöksen tehneen lääkärin on annettava eristettävälle henkilölle ja häntä hoitaville työntekijöille tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

Polisilla, pelastusviranomaisella ja puolustusvoimilla on mahdollisuus antaa kunnalle tai sairaanhoitopiirille virka-apua toimenpiteiden toteuttamisessa tartuntatautilain 89 §:n virka-apusääntelyn mukaisesti. Rajavartiolaitos voi antaa virka-apua valtion viranomaiselle.